

Barcelona 27 de Juny de 1924

L'Esquella de la Torratxa

Any XLVII Número 2364 15 cèntims — Atrassats, 30

UNA COPLA

—Ni contigo ni sin ti
ramedio mis penas tienen.

Cuantigo no em deixes viure
ji sin tí no em diverteixo!

ESTUDI FOTOGRAFIC CASAS

Galeria Foto - escenogràfica
Nou procediment d'il·luminació
=== per a arcs voltàics ===

Zurbano, 3 (Plaça Reial)
BARCELONA

BICICLETES
Motos
Accesoris i Sports
SANROMA
Balmes, 62 - Teléfon 1445 A - BARCELONA

BAÇAR DE "LA UNIÓN"

OBJECTES PER A
ESCRIPTORI

Unió, 3

BARCELONA

LA NOVEL·LA ESTRANGERA

PUBLICACIÓ QUINZENAL

ES VEN PER TOT ARREU

Preu:

50 cts.

SU PESO aumentará rápidamente tomando

Arrenolecitina

Reconstituyente granulado

Vigoriza, da vida y bienestar

Venta en centros de específicos y farmacias

DEPOSITO: Conde del Asalto n.º 68, Farmacia

CASA ESTABLERTA EN 1890

**Carme, 51, botiga
EL REGULADOR**

Telèfon A 62

BARCELONA

HERNIATS (TRENCA TS)

Voleu curar-vos les hèrnies? Voleu evitar el seu desenrotllo? Voleu prevenir-vos dels seus perills? Voleu anar còmodes? Amb els braguers que fabrica l'especialista PERE SIMON obtindreu totes aquestes aventatges. Hi ha braguers de 5, 10, 12, 15, 20, 25, 30, 35, 40, 45 i 50 pessetes un. Falxes higièniques per a evitar l'abort i dilatació del ventre. Braguers per a la curació radical de les criatures. Objectes de goma per a la higiene en general. Cotons i gasses per a la curació de ferides segons el Dr. LISTER

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
Llibreria Espanyola, Rambla del Mig, 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona:
Espanya: trimestre 3 ptes. Estranger, 5

L'AUTO ESTIVAL

La gent comença l'estiueig, sobretot la gent que té automòbil. Perquè creixerà el valor, l'estimació i el desig de l'automòbil, quan arriba l'estiu? Com més puja el termòmetre, més puja l'auto. Com més graus de temperatura, més litres de benzina. Jeu l'home, jeu les bèsties, jeu la terra tota, jeu el mar que amb prou feines si té esma per a llepar, amb manses onadetes, les cames dels banyistes, i . . . . ., l'automòbil comença a fer quilòmetres, a anar pel món, a passar muntanyes, a visitar platges, amb un desfici de màquina guiada pel jueu errant, convertit en xòfer.

L'auto resulta, doncs, cosa d'estiu com el «maillot» la torra, la cadira de jonc, el vano i l'envelat. Abans era la tartana i ara és l'auto. L'hivern no li prova i es reclou a ciutat, esperant la primavera i l'estiu per a sortir a operacions, igual que els exèrcits. A l'estiu es veu l'aventatge de la màquina. Els cavalls eren per a l'hivern, perquè a l'estiu tot era suor i fatigues i sed i mosques. Doncs l'auto, res i com més pols millor, perquè així com el torejador que surt tacat de sang del brau, demostra que va treballar amb braó, «mullant-se els dits», l'auto amb pols, indica que ha complert amb el seu deure, que ha anat amunt i avall, que ve de lluny, que en els autos és tan meritori com en els homes l'anar lluny.

Però tot això no regeix per a nosaltres, desposeïts d'auto propi. Arriben les estadístiques demostrant que a Barcelona abunden els autos més que enlloc de la península i no ho creiem. Barcelona té un auto per cada 111 habitants, la xifra més alta després de la de Guipúscoa, que té un auto per cada 86 habitants. Potser sí que la proporció serà exacta, mes ni nosaltres, ni els companys de redacció ni de totes les redaccions, compten amb un auto, amb tot i ésser més de 111, número precís per a que ens pertoqui un auto. I no solament no resulta justa l'estadística, aplicada a la nostra professió, sinó que si sortiu al

carrer i comenceu a preguntar: «Vostè té auto?», vostè té auto?», no 111, sinó 111,000 eus diran que no. Es com si diguéssim que a Barcelona hi han 7.500 pessetes per habitant. Potser sí, però l'estat del nostre portamonedes ens demostra que no es tracta més que d'una fantasia aritmètica.

Comença l'estiu. Comença l'auto a ésser com una mena de festa major familiar i ambulat. Tot Catalunya està a punt d'ésser un autòdrom. Nosaltres, no tindrem estiu perquè no tenim auto, ni diners, malgrat i tocar un auto per cada 111 habitants i, segurament, 7.500 pessetes la part estadística que a cada ciutadà li correspon del capital barceloní. L'estiu seguirà essent una suor permanent, fruïda en una cadira.

PARADOX

Ve l'amic de França, ve, naturalment, entusiasmat amb el triomf de les esquerres, i el govern de les esquerres, i les converses de Londres, entre les esquerres francesa i anglesa, per a afermar la Pau i la Democràcia.

—I sobretot, nois — ens crida — an allà es pot dir tot.

—Ditxós país.

—I an aquí! Què em dieu de les coses d'aquí?

—Res.

—Per què?

—Perquè no es pot dir res.

—Però a tot arreu, fins a Itàlia, es pot dir tot.

—Sí, sí.

—I vosaltres?

—Res.

—Però, si no hi ha com les coses clares, fins afavoreixen als conservadors.

—Tot lo que vulgueu.

—Mireu, vaig a contar-vos un episodi espetarrant. A França ha sortit un capellà, que an aquí semblaria absurde. Es diu Bergey, i ha sortit diputat per la Gironda. Es home intel·ligent, molt intel·ligent i decidit. En una de les reunions electorals, a l'anomenar a Déu per centèssima vegada, com a bon capellà, un del públic el va interrompre: «Ep, senyor capellà, ja estem tips de tant sentir-li retreure a Déu. Parli de coses més concretes, perquè a Déu no l'hem vist mai, Déu no existeix.»

—I què va respondre el capellà?

—El capellà? Es va regirar, i amb una veu decidida i mofeta, respongué a l'interruptor incrèdul:

.....

—Sí, però...

—l'erò què? El capellà va pensar que les coses com més clares millor, i que quan tot es pot dir, el més viu guanya.

EL CAMP

II

L'home dels paraigües

Aquest és un home llarg i torçat com un ganxo. A l'esquena du un gep de paraigües, al cap un barret llastimós, un barret de paller, als genolls—naturalment als pantalons, però en el lloc corresponent a l'aguda ossamenta dels genolls—uns pedaços blaus, d'un blau inefable, llampant. Aquest home té una mirada trista, humil, de gos nómada que ha rebut molts cops de pedra, i la cara, que és del color de les carreteres, tacada d'una barba de vuit dies. El bigoti és un bigoti llarg i caigut a lo tàrtar, una de quals punxes rosega aquest home nerviosament i com indicant que no té res més per a rosegar.

Aquest home dels paraigües compareix al poble a mig dematí. El seu crit llastimós, ple de nyonya, omple els carrers que tenen color de blau de bugada: —l'ombra—i de rovell d'ou:—el sol.—A voltes es senten les veus d'uns infants, també plenes de son, de mandra, que, presoners en l'escola, canten la taula aritmètica.

Al cel, que en aquests pobles de la costa sempre sembla pintat de nou, volen uns coloms que brillen com si fossin de metall.

A voltes passa una senyora. Les noies que als portals fan puntes al coixí, saluden amb una manita ta malícia a aquesta senyora, que, com totes les de la «colònia» vesteix unes robes clares. Aquesta senyora es perd, de sobte, en un revolt del carrer, talonejant fort sobre les lloses de l'acera.

Als carrers del poble neixen petites, amables, efímeres remors: la del mar, que és com un sospir de profunda pena, la d'una riallada d'una noia que sembla omplir d'un llampegueig d'alegria el carrer, la d'un piano, en el qual no sabem quina altra noia juga uns estudis de Czerny. I l'home dels paraigües arriba a aquest carrer de color blau de bugada i de rovell d'ou. S'atura. S'eixuga la suor que li perla el front amb un mocador no massa blanc. I crida amb una veu prima, aflautada, i torçant molt la boca:

—...paraigües!

No s'entén lo demés, però s'endevina que ofereix arreglar-los i tornar-los nous per pocs diners,

Aquest home corre el poble tot el dia llençant el seu pregó llastimós per places i carrers, que es van sumint en la penombra del crepuscle. Alguna vegada el crida una veïna, li entrega un paraigua en runes. Aquest home es fa treure una cadira al carrer i adoba el paraigua. Però les més de les vegades, quan de la torra de l'església cauen sobte el poble unes campanades triples, unes campanades profundes, aquest home arriba a casa seva, que és una de les més pobres del poble i una dona trista, marcida pel treball i una excessiva maternitat, li pregunta:

—Què has fet avui?

I ell desfent-se del gep de paraigües, s'asseu a una cadira, s'eixuga la suor que perla el seu front amb un mocador no massa blanc i diu:

—Res.

LLUÍS CAPDEVILA

Un procediment

En un diari de poca circulació el senyor Josep Parera ens conta la manera com s'ha de presentar un autor al públic, quan aquest autor estranya una obra teatral. És fàcil que vostès no coneixin al senyor Josep Parera. Nosaltres tampoc el coneixíem, però l'altre dia el vàrem veure al «Tivoli», durant l'estrena d'una sarçuela o cosa semblant, *Diego Montes*, sortint a rebre els aplaudiments dels seus amics, que omplien el teatre. Sentim profundament que aquests amics no poguessin allargar més enllà de tres les representacions de l'obra del senyor Parera, *Diego Montes*.

Després d'expressat el nostre més sentit condol passem al procediment que aconsella el senyor Parera. Diu aquest jove—suposem que deu tractar-se d'un jove, ja que certes coses no es diuen més que quan es tenen pocs anys—que a l'estrenar una obra seria convenient, per a que el públic tingués un xic de respecte a l'autor, fer-li saber que aquest ha escrit una quantitat respectable d'actes—no recordem fixament la quantitat—i que alguns d'ells s'han fet centenaris en els cartells.—No sabem a quins actes es refereix el senyor Parera, però suposem que als que ell ha escrit, ja que els altres no li deuen interessar. Ara que, per a donar més força al seu argument, hauria d'especificar quins actes són aquests tan *ancianos*, sinó és fàcil que la gent malintencionada no cregui en aquesta ancianitat.—Segueix dient el senyor Parera que s'hauria també de fer saber al públic que ha escrit, l'autor, una barbaritat de cuplets.

A nosaltres, francament, ens sembla excessiva la feina que es dona el senyor Parera per una sarçuela o cosa així que es representa tan sols, malgrat el concurs de les seves amistats, tres vegades.

L'«Amichatis» i el cop de puny

L'«Amichatis» s'ha barallat. Però no es pensin que s'hagi barallat amb un qualsevol, no, sinó amb l'Eddie

TEMPORADA DE CIRC EQÜESTRE

—Em sembla que no em divertiré tant com l'any passat!

Polo i quatre o cinc boxejadors més. I els ha deixat senyalats.

Que per què? Perquè el senyor Eddie Polo s'apropiava una obra de l'«Amichatis», sense consentiment de l'«Amichatis», com és de suposar. L'obra es representava a Terrassa, terra del inconmensurable Anfós Sala. I l'«Amichatis» se'n va anar a Terrassa i l'obra es va acabar com el rosari de l'Aurora: a garrotada seca. L'Eddie Polo i els seus boxejadors guardaran un bon record de com són els autors a la nostra terra.

Proses epigramàtiques

DELS CASTELLS DE FOC

El poble és un ingenu. Si voleu no menjarà i sortirà totes les veleitats del viure, però deixeu-lo encantar davant de quatre coloraines. El poble és un pirotècnic, millor dit, li plau la pirotècnica. Està tan acostumat a sentir com se li ofeguen fuets a dintre el cor, que li plau de veure els fuets con s'arboren.

LES RODES

Rodes de foc que enlluernen; rodes de foc que fan rodar el cap. Estem tan habituats a anar com una roda que fins diríem que la vida no és res més que una roda de foc. Oh, i les espurnes que salten de vegades! i fan una pluja d'estrelles multicolors, però les estrelles i les rodes, quan són fictícies, per lluents que siguin, de seguida s'apaguen.

ELS BADOCS

Tota aquesta esplanada de gent té un llit. Mare de Déu! que llits que hi ha a Barcelona! Veritat, amic Vergés? Després se n'aniran al llit, i tota la nit sonmiran fuets, soroll i coses estranyes. Però com que el castell de foc el duran a dins, tancar in els ulls per a veure'l millor.

ELS ESTELS

Sóc un enamorat de l'estel. Ço que em plau més del castell de foc, de la nit, de la vida i d'altres coses, és l'estel. Que és bonic veure'l com esclata tan clar, tan resplendent, que ens il·lumina tot el rostre.

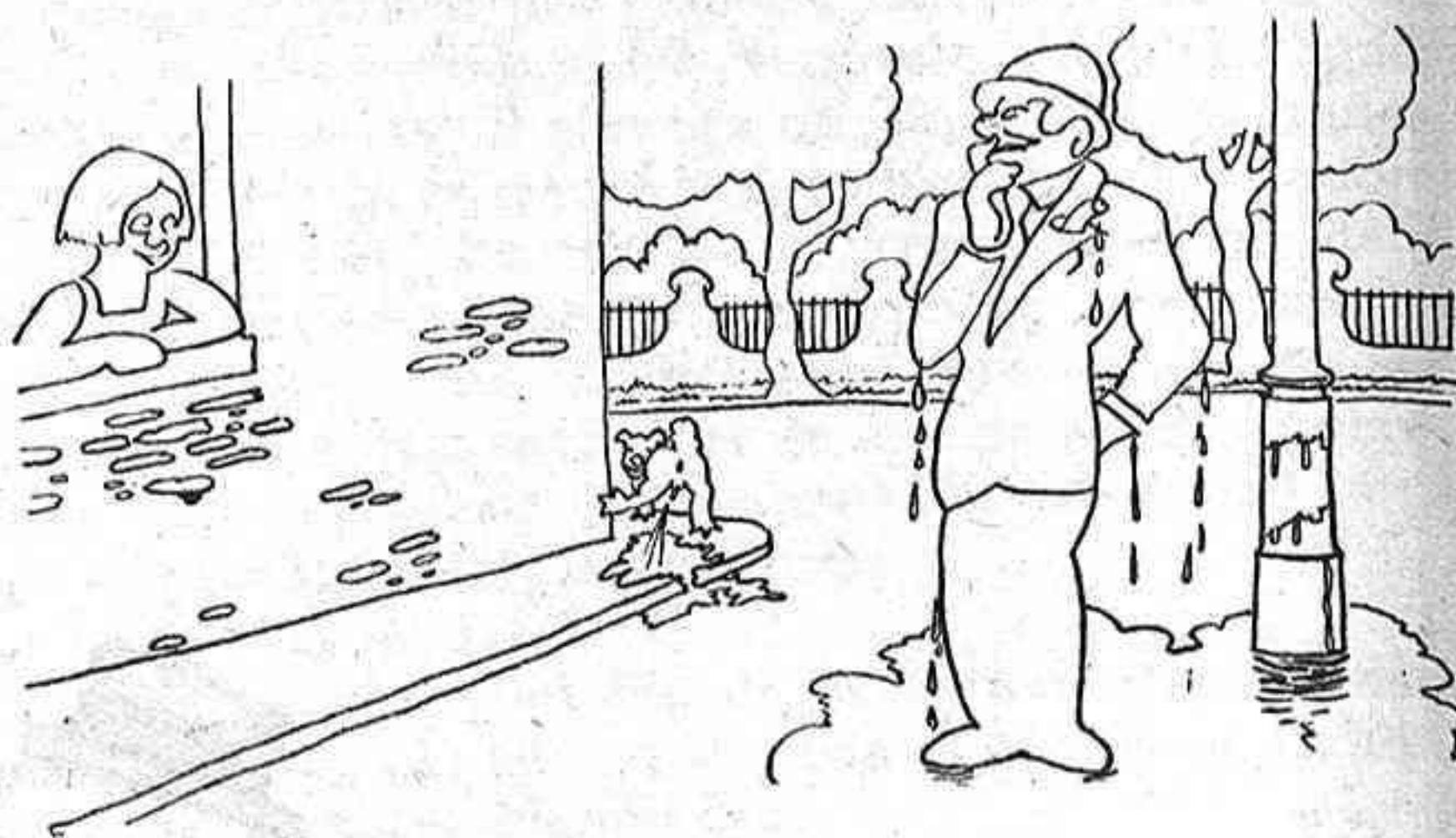
Veieu, ara voldria ésser el millor pirotècnic de la nostra terra només per aixecar un estel.

(DELS CIGARS)

FILOSOFIA DEL CIGAR

Hi ha algú que ha dit que la vida és un cigar. Doncs de quan van fer el nostre cigar no ens recordem pas, ni de quan el van encendre. Només ens recordem d'alguna vegada que ha estat a punt d'apagar-

ELS ESTATS DE L'AMOR

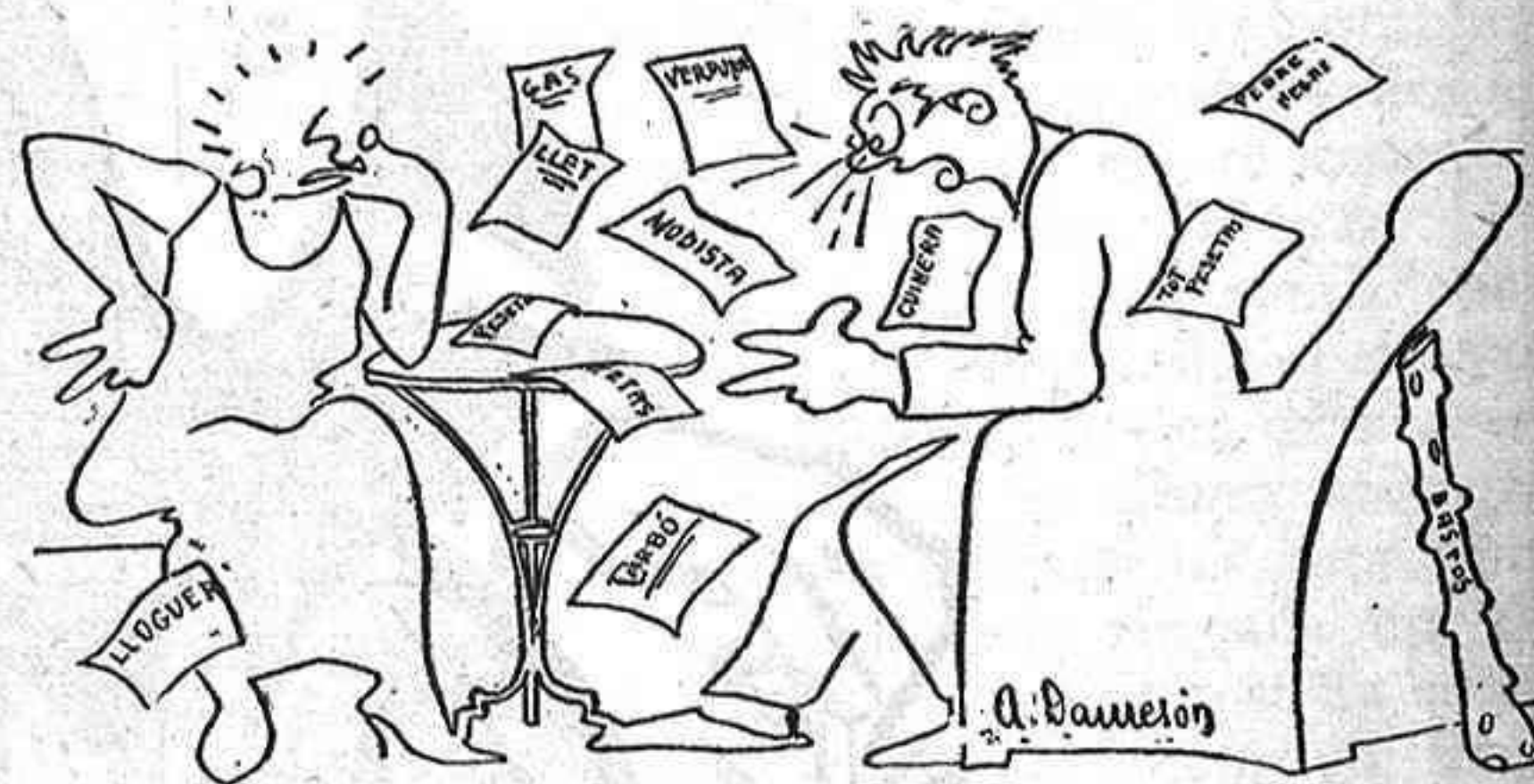
PROMETATGE

Estat líquid.

LLUNA DE MEL

Estat gasós

DOS MESOS DESPRES

Factures, disputes, mala cara. Estat sòlid.

se i tan sols sabem que va cremant. Hi ha cigars que fan una fumera i una mala olor!

DELS ESCANYAPITS

L'escanyapits, per a mi, no és pas cap cigar predilecte. Figureu-vos, però, la idea d'uns caliquenyos ros, torrat, d'aquests tan torrats. Amb quina dalera us el fumaríeu! Els més torrats són els que tiren més bé i són tot fum, unes glopades de fum enlluernant, fum torrat que es va perdent enlaire, enlaire!

Tenen no sé quants noms: escanyapits, caliquenyos, mataquintos, etc. etc. No us podeu pas figurar el que puja enlaire el fum dels mataquintos torrats.

D'UN CIGAR I D'UNA PIPA

Per un perfecte fumador no sabeu pas el turment que representa trobar-se sense tabac. Com que el qui té gana somnia pa, aleshores, el perfecte fumador somnia cigars purs de pam i pipes solemnials. Jo l'he viscut aquest neguit. Ara mateix, de tabac no me'n manca; però en els moments actuals voldria un cigar de pam i una gran pipa, per a poder fer pam i pipa.

ELS PURS «ROMEO Y JULIETA»

No és pas cosa de l'abast de tothom fumar-se un «Romeo y Julieta». Es d'un sensualisme corprenedor, compatible amb qualsevol orientalisme. Jo, però, prescindixo del Romeu i, llavors, tot el cigar té gust de Julieta.

CIGARS MORUNS

No n'heu vist de cigars moruns? Jo he vist algun llicenciat de l'Àfrica que n'ha portat. Són llargs i groixuts, d'scomunals, fantàstics. No sé què hi veuen els moros a volguer portar allò tan gros a la boca. Si fos un país fred, diríem si ho fan per a escalfar-se. Ara no sabem si ho fan per a fer més fum o per a fer més foc.

SALVADOR PERARNAU

SUBLIMITATS

I

Guaito els estels tremoladissos d'or
—gotes de llum diamantina—
per cada estel sento suspirà el cor
i en l'esperit un dolç estel camina.
Raja claror d'estels dintre dels mots
i l'emoció m'ha florit a la cara.
Prenc una mica de claror de tots
per a fer la meva ànima més clara.

II

Guaito les flors com ulls meravellats
de l'amor que vigila en cada branca.
Pampellugueixen tots els prats
d'una florida franca.
Regala sol florit en tots els brots
i la paraula llum de flors espolsa
Prenc una mica de perfum de tots
per a fer la meva ànima més dolça

III

Sotjo una mica tots els cors
on la bondad s'hi reverbera,
perquè en els cors hi ha estels i flors
i una cançó encisera
Com raja el cor dintre dels mots
en la paraula gràcil de la dona.
Prenc una mica de bondat de tots
per a fer la meva ànima més bona.

**

Amb cors i flors i estels brillants
oh, qui pogués teixir la vida!
tremolaria en nostres mans
una miqueta esporuguida.
Comanariem a l'amor
claror i perfum i gentilesa
i una miqueta de dolçor
com una brasa al cor encesa.
I quan l'amor fos decidit
ens semblaria aquella dona
que és la més clara que hem sentit
i la més dolça i la més bona.

S. P.

EL SENYOR TAMAGNO I EL NEGRE

Nosaltres tenim un amic, és a dir, nosaltres en tenim molts, o creiem tenir-los, però del que parlem, a més d'amic nostre és italià. El fer-nos amics d'aquest italià ha sigut per a nosaltres un gros desengany. Ens explicarem: nosaltres crèiem que tots els italians estaven empeltats de tenor. I aquest amic nostre canta menys que una cupletista, que és una mena de dona, aquesta de la cupletista, que no més fa servir la boca per a demanar que li paguis una factura de la modista, o una altra factura qualsevol.

El nostre amic, no canta, però beu. Beu com un dimoni, com un dimoni aficionat a la beguda. Potser això fa que el seu caràcter estigui ple d'estranyeses i d'irregularitats. Això, de totes maneres, no ens sap greu. Un caràcter massa pla, massa igual, resulta sempre avorrit.

El nostre amic, que es diu Tamagno, no en resulta d'avorrit, sinó tot lo contrari. El senyor Tamagno és un home simpàtic, alegre, desigual, que així com mai es dedica a la mateixa beguda, mai fa la mateixa cara. Riu, crida, renega, corre, saluda als companys amb grans cops a l'espatlla, s'admira de tot, fa negocis, fa salut, fins fa broma, que és una de les coses més difícils de fer en aquesta vida. Amb tota aquesta dinàmica física i mental, el senyor Tamagno, que és italià i amic nostre, aconseguix una cosa: no avorrit-se.

Quan li diuen:

—Però vostè no s'avorreix, senyor Tamagno?— ell riu, crida, demana més beguda, i respon:

—No, senyor; no tinc temps.

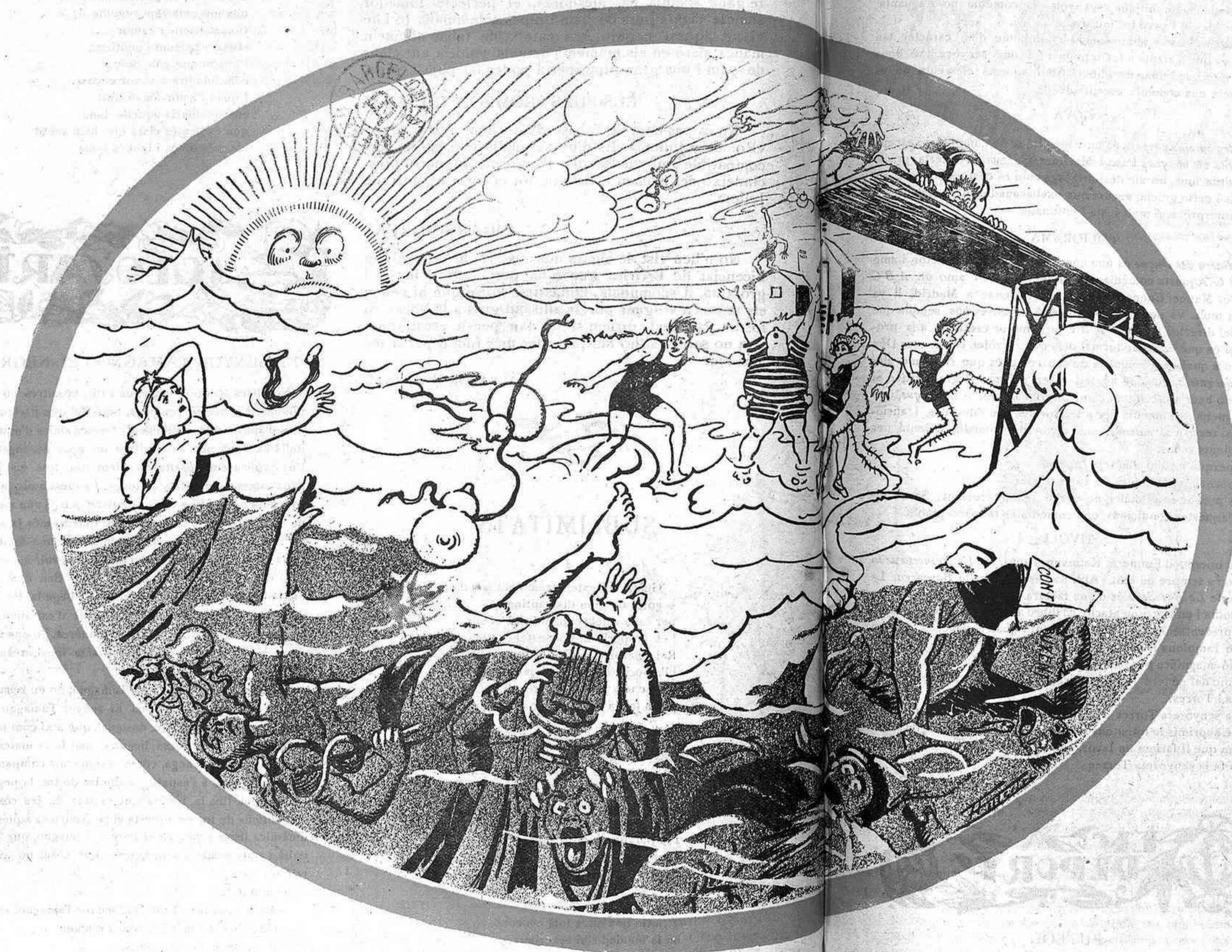
Fa una temporada el nostre amic es va encarregar una dotzena de camises negres.

—Negres?—li preguntà, estranyat, el dependent de la camiseria.

—Negres!—respongué ell, molt tranquil

LA TEMPORADA DELS BANS

—Mare de Déu Santíssima, i quin temporal! Teatre, la Puresa, el Comerç, tots s'ofeguen!

—Deu ésser feixista—pensà el dependent.
I no, no era feixista: era italià i no sabia de quin color comprar les camises.

Avui el nostre amic Tamagno ha arribat a casa, ha agafat les camises negres, les ha donat a la dona. I li ha dit:

—Per a draps de cuina encara serviran.

XARAU

Lorand Orbok

Ha mort En Lorand Orbok. Era un bon amic nostre i, així, la nova de la seva mort ens ha causat una emoció profunda. Lorand Orbok, que vivia a Barcelona des dels últims anys de la gran guerra, sapigué guanyar-se les simpaties d'homes de lletres i teatres. Col·laborà en la premsa barcelonina, donant-nos lleugeres proves de la seva cultura i humorisme. Havia aconseguit grans èxits al nostre teatre «Romea» amb obres seves, tan admirables com *El cavaller de Seingalt*—traduït a l'alemany, a l'italià i a l'anglès, i representat més de duescentes nits l'any passat en un dels principals teatres de Nova York—*L'hoste milionari*, *El germà del mestre*.

Deixa altres obres inèdites, entre elles una magnífica evocació de Goya, que esperem no restaran inèdites massa temps. El públic, amb la mort de Lorand Orbok, perd un gran escriptor. Nosaltres, els qui el coneixiem, un gran amic.

Rebi la seva distingidíssima vídua el nostre més sincer condol.

NOVEDADES

Una noche en Venecia és un poema dramàtic de l'Eduard Marquina i lo més noble, lo més digne que hem vist de molt temps ençà en els nostres escenaris.

Es molt rar que vagin units en obres com *Una noche en Venecia* el poeta i l'autor dramàtic. Aquesta col·laboració tan sols l'hem vist feliçment resolta en les obres de l'Eduard Marquina, sobretot en les darrerament estrenades, ja que en les anteriors a *El pavo real*—ens referim a les obres en vers—l'autor dramàtic, l'home fàcil en recursos i «trucos» ofegava al poeta. Això fins s'observava en les novel·les. Totes, o gairebé totes les novel·les d'En Marquina, tenen construcció teatral.

Avui el poeta i l'autor dramàtic és fusionen, es complementen d'una manera meravellosa. Recordi's, sinó, en *Una noche en Venecia* la bellesa d'algunes tirades de versos com els de Livia i Pedro d'Alcántara en l'últim acte, recordi's els de Monna Laura en el segon, els de Sara en el tercer, versos magnífics, nets de tot retoricisme, sense aquella pudor llibresca que fan els versos en

el teatre—incluint-hi els de Calderón i Lope—encesos, humans, carnals gairebé, fugint de la rima vulgar i de cada dia. L'autor d'aquests versos és un gran poeta, un dels pocs poetes notables de la nostra època.

El vers en el modern teatre poètic—com en l'antic—resulta fred, rígid, encatronat: recordi's els drames de Villaespesa, Fernández Ardavín, Cristòfol de Castro en un to més inferior: resulten versos de versos, de recepta, resultats llegint un llibre que deu existir i deu dur aquest títol: «Manual del perfecto teatro poético», o bé «Pepito, el buen poeta dramático».

D'això, d'aquesta llastimosa vulgaritat tan sols se'n salven En Valle Inclán i En Marquina. En Valle Inclán les paraules més baixes, més depravades, adquireixen irisacions de pedra preciosa. En Marquina les paraules més manosejades, més cursis, adquireixen un magnífic foc carnal.

I en quant a l'expertíssim autor dramàtic que hi ha en l'Eduard Marquina, recordi's la manera de cloure l'obra aquesta d'*Una noche en Venecia*, d'un efecte sorprenent i tan net, tan precís, com els empleats per Sardou, que, avui com avui, segueix essent l'autor dramàtic per excel·lència.

Dediquem ara uns breus comentaris a la presentació, digna de tots els elogis. En Burmann ha realitzat unes decoracions magnífiques per la seva arquitectura i el seu color. Que són arbitràries per a segons qui? Millo, ja que ningú, malgrat acceptar la seva arbitrariedad—lo que per a nosaltres no és un defecte—podrà negar la seva gentilesa.

Burmann ha resolt una moderníssima visió de Venècia amb tonalitats opaques i severes sobre les quals destaquí finament, confonent-se a vegades amb elles, la blancor de les figures. I ha donat enormes proporcions an aquests decorats perquè les figures del drama prenguin més relleu i naturalment, més interès, ja que els ulls del espectador no es poden distreure en la rampo-neria dels barroers infectes i els cursis Lluís XV de les decoracions de cada dia. La senyora Bárcena molt discreta i entonada, com és costum en tan distingida actriu, en el personatge de la jueva Sara i això que no és un personatge adequat a les característiques de la senyora Bárcena. La senyoreta Milagros Leal molt expressiva en la veu i en el gest i plena de sentiment. El senyor Josep Crespo, a voltes bé i a voltes, les més, trencant els versos d'una manera llastimosa. Molt correcte el senyor Collado. El senyor Martínez Baena que és actor de bon gust i d'una cultura que no acostumen a tenir la majoria dels actors—ni la minoria—ens va doldre que equivoqués el paper, que l'interpretés a l'revés. Què volia exterioritzar el senyor Martínez Baena, fent la veu pastosa, equívoca i arrossegant les paraules desesperadament, mirant de cua d'ull i passant-se i repassant-se continuament la mà esquerra pel vellut de la mànega dreta? Una hipocresia i mala fe d'aquelles que, no sabem perquè, se'n diuen florentines? Aquella mímica, senyor Martínez Baena, és exageradíssima i absurda. I aquella veu atitellada trencava lo tràgic del moment.

**

De *Baby*, una comèdia del senyor Honorio Maura, val més no parlar-ne. Es una cosa sense consistència, vulgaríssima, plena de llocs comuns.

ROMEA

A nosaltres no ens va agradar *Mi hermano y yo*, comèdia dels senyors Alvarez Quintero. No ens agrada cap de les comèdies d'aquests senyors en que es posen transcendents i moralistes. El seu transcendentalisme, la seva moral, ens semblen les d'un pobre home qualsevol a l'alcanç de totes les fortunes. En canvi els seus sainets, les seves comèdies de costums, ens semblen admirables: *La mala sombra*, *Puebla de las mujeres*, *Las de Caín*, *El patio...*

En aquesta altra mena de comèdies, com *Cabrera que tira al*

monte, *Amores y amantos*, *Malvaloca* i ara aquesta de *Mi hermano y yo*, el llenguatge se'ls torna insuportablement empalagós, d'arrop o de sucre candi, i cursi fins a lo que no es pot dir. Potser degut an aquesta perversió del llenguatge—perversió que tan plau a la desgraciada classe mitjana espanyola—la comèdia no s'aguanta, trontolla, decau i perd tot interès.

En *Mi hermano y yo* tan sols hi ha un home d'un caràcter tan atrabiliari que s'arriba a fer repugnant, i una senyora tan bona que ja, més que bona, és idiota. Amb aquests elements no es construeix una comèdia acceptable.

GOYA

Su desconsolada esposa és un vodevil que han adaptat a l'escena espanyola els senyors Paso i Martínez Cuenca. Té certa gràcia en les situacions, un xic desllorigades com és costum en tots els vodevils i certa gràcia, encara que axabacanada, en el diàleg.

La interpretació molt justa i entonada.

POLIORAMA

El dinero del Duque és una comèdia del fill del director i amo de *A B C*. Aquesta comèdia del fill del director i amo de *A B C* al senyor Manuel Bueno, quan se va estrenar a Madrid, li va agradar molt. Va per ell el pollastre! A nosaltres ens sembla que el fill del director i amo de *A B C* faria millor escrivint a la promesa, si és que és home formal dels que es volen casar com Déu mana, o a qualsevol tanguista de cabaret, si és que és home alegre i *juerguista*. Però no ho deu ésser gaire d'alegre, perquè si ho fos no hauria escrit una comèdia com *El dinero del Duque*, que és una mena de comèdia per a senyorettes ben educades i aficionades al *tennis* i al *shimmy*, una mena de comèdia dolenta per les següents raons:

a) perquè no s'hi planteja cap problema.

b) perquè no té cap tipus, cap caràcter.

I c) perquè en el diàleg no es diu res interessant. Sense alguna d'aquestes condicions, una comèdia es fa inacceptable.

TIVOLI

Una opereta d'Emmerik Kalmann, l'autor de *La Princesa de la Czarda*, és sempre un èxit. Així ha passat amb *La Bayadera*. La música de *La Bayadera* és d'una factura elegant, agradable, rica en melodia i en instrumentació: El llibre adaptat amb molta gràcia.

La presentació, diguin lo que vulguin quatre pagesos, ens va semblar ramplona i vulgar, fora un decorat de l'Alarma. La interpretació magnífica per part d'En Moncayo, que és el més gran actor còmic del gènere líric, i discreta per part de les senyorettes Pinillos i Torres.

A la senyoreta Torres li aconsellariem, plens de bona voluntat, que suprimís la intentona de dansa del final del segon acte, i creiem que li fariem un favor. Una *bayadera* balla més bé de lo que ho fa la senyoreta Torres.

BOB

FUTBOL

Europa-Español.

Els dos partits celebrats entre «europeïstes» i «realistas» per a la possessió de les Copes Veia, han resultat disputadíssims.

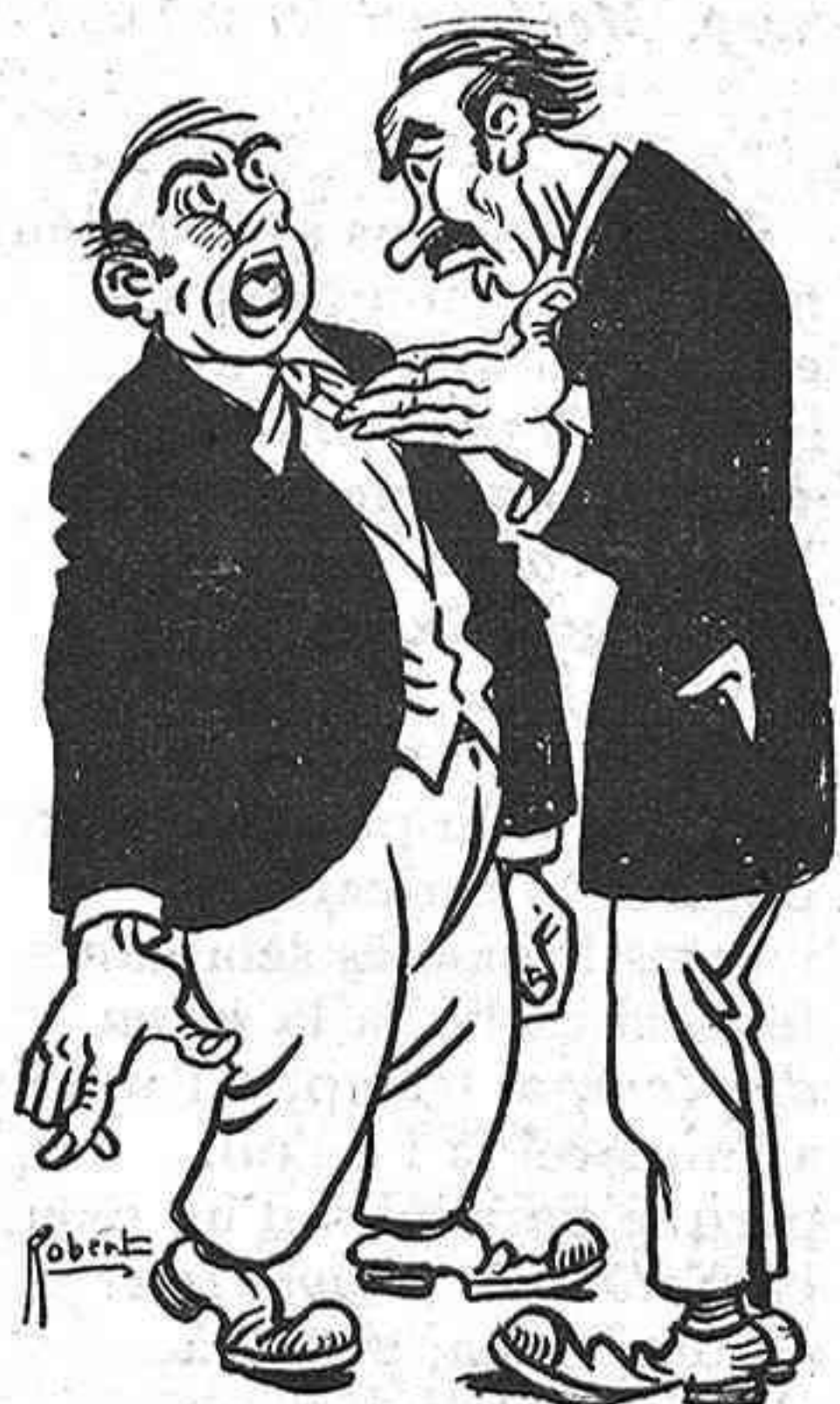
Els graciencs han tingut dues actuacions ben diferents. En el primer partit donaren mostres de llur vàlua, mostrant-se en tots

A PAGÈS

—Que tal Tofol com van els porcs?
—Miri, senyor Joan, cada dia n'hi han més.

A CA'L METGE

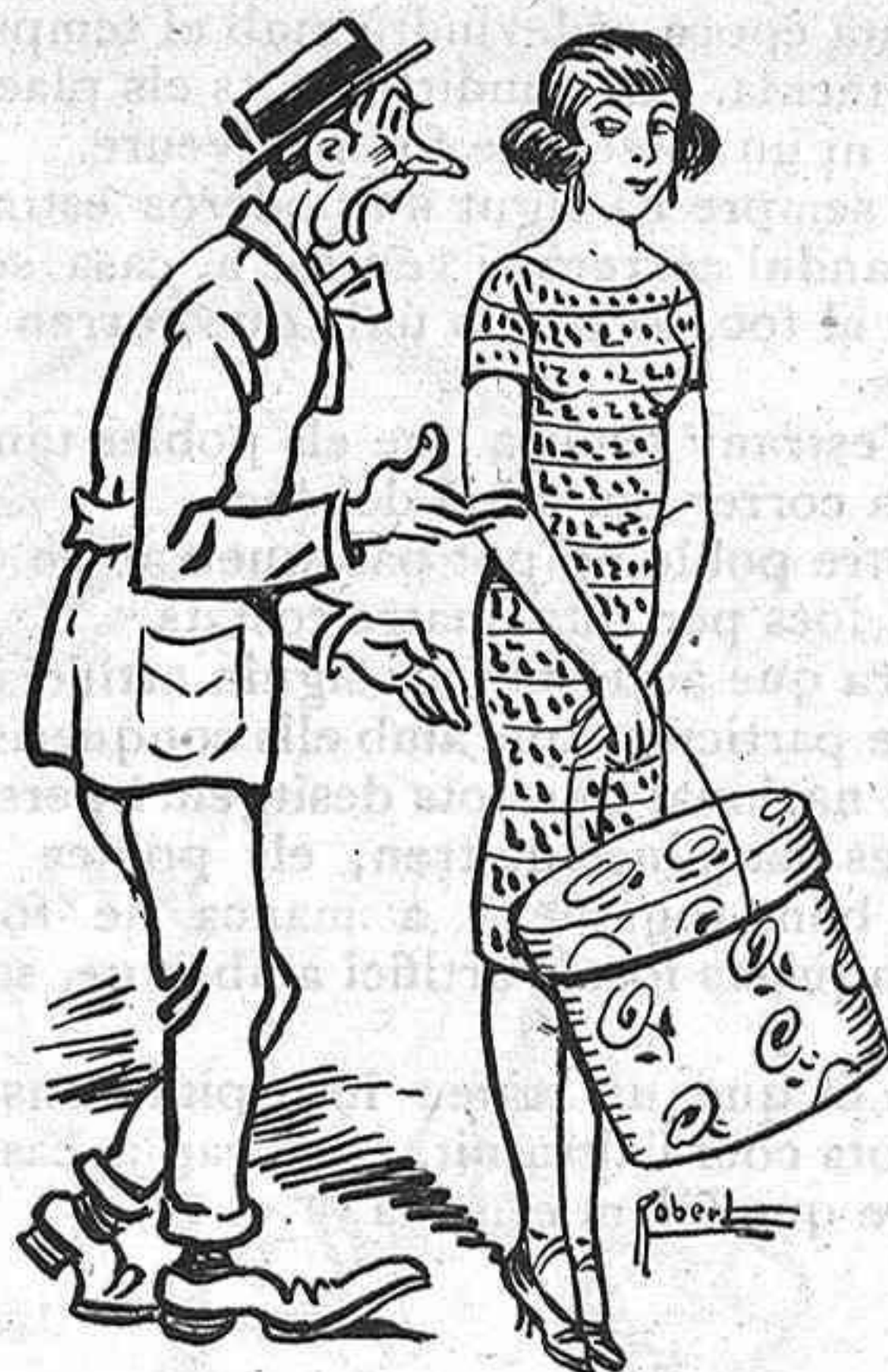
—Del cos i del cap el trobo bé del tot.
I la llengua... la llengua sembla que millora.

moments cobdiciosos, plens d'entusiasme i de desitjos de guanyar; fou en total l'Europa verdader, que aconseguí una brillant victòria al toradar per quatre vegades la porta, defensada per En Zamora...

En canvi en el segon partit estigueren completament desconeguts, si exceptuem l'Alcoriza i l'Alcázar, que compliren, especialment el primer, que a la defensa salvà situacions de perill davant de la porta i que pogueren ocasionar algun disgust an els seus.

Pel contrari, els de l'Español ho feren al revés. Un primer partit en que no aconseguiren entendre's en cap moment i en el que la mala actuació dels mitjos defenses, i fou causa en gran part dels *goals* aconseguits pels contraris i un segon partit, en que la falta de conjunt i compenetració fou suplida per una voluntat d'aconseguir la victòria, que els féu dominar durant quasi tot el partit, escapant-se'ls-hi, per la desgràcia que els acompanyà, un triomf que tenien ben merescut.

Fem menció en aquest partit de l'actuació d'En Zamora, que esborrà la tan fluixa anterior, fent jugades magnífiques, essent... En Zamora.

INGENUITAT

—La mare va tenir sis fills i cada un que en neixia era més intel·ligent.
—Vosté deu ésser el gran, oi?

Els arbitratges, dolent el del primer dia i passable el del segon.

Els resultats obtinguts: 4 *goals* a 2 favorables als «europeos», i empat a 1, fan passar les copes al Club de Gràcia.

FERRÀN

Alcanç social de la pirotècnia

Llums de bengala. Cohets. Petards. Castells de foc. Després, res: un xàfec i cap a casa. Les festes semblen més festes amb il·luminacions extraordinàries. La llum, i si pot ésser la llum de color, és un fort estimul per a l'optimisme ciutadà.

Així doncs, voleu més optimisme que el d'enguany? I optimisme de primera, del que no perd, optimisme avalat per les autoritats, per l'element oficial, que són qui ha organitzat totes aquestes festes lluminoses.

Qui sap si això, això que ara presenciem amb el el dalit de quan teníem deu anys i anàvem a l'envelat de festa major del poble a veure el castell de foc, no és tot un procediment polític digne de Maquiavelo.

La intensificació de l'optimisme ciutadà pel mitjà de les llums optimistes: heus aquí un enunciat força interessant que no cal perdre de vista.

El poble romà demanava pa i braus. El poble espanyol, fins ara, també. Però ara sembla haver rectificat lleument, i demana pa i castells de foc.

De pa potser encara ni manca una mica De castells de foc, no.

Aquesta època esdevindrà amb el temps la època de la pirotècnia. Cal gaudir-ne tots els plaers; cal no deixar-se ni un castell de foc per veure.

El foc sempre ha sigut un poderós estímul. L'home més gandul correrà si veu foc a casa seva. Per a anar a fer el foc, és per lo únic que corren les dones xafarderes.

Que d'estrany tindria que els pobles també s'estimulessin a correr pel mitjà del foc?

El nostre poble no pot pas queixar-se en aquest sentit. Té focs per tots quatre costats.

I encara que aquests focs siguin artificials, no tindria res de particular que amb ells conqueríssim l'ideal d'activitat nacional que tots desitgem i perseguim.

Com les màquines de tren, els pobles no corren sense una bona fogaine. I a manca de foc natural, bons són aquests focs d'artifici amb que se'ns obsequia.

El mal és que un xàfec insospitat ens obligui a córrer a tots com l'altra nit, però cap a casa, no cap a l'ideal de que fèiem esmena.

XENIETS

Aquest número ha passat per la prèvia censura militar

REFLEXIÓ GAIREBÉ FILOSÒFICA

— Ai, senyor! Cada dia estic més convençuda de que en aquest món, tot és pols!

AIRES DE FORA

Entre els artistes hi ha marò a conseqüència del bullit que amb motiu de l'Exposició de Belles Arts, s'armà a Madrid.

Piquen de peus els malcontents considerant-se menyspreats; piquen de mans irreverents aquells que es troben premiats.

I en mig dels clams, renecs i crits que arriben ja de pol a pol, surten tres noms ben escollits: *Galwey, Meifren i Ruiseñol,*

*
**

Els valencians s'espavilen, no estan prou atrafegats en montar a corre-cuita la gran *Mancomunitat Valenciana*, que ja tenen llur *Círcol de Belles Arts* obrint una Exposició d'humorisme valencià, en la qual tots els artistes de la terra hi pendran part, portant-hi caricatures i altres brometes semblants, fetes al carbó, a la *mina de plom*, al tremp, a l'aquaix a l'aquarel·la i a l'oli, perquè no vindrà d'un pam. El *Saló dels Humoristes* segons diuen, s'obrirà el primer de juliol, essent força interessant; si de cas vaig a València ja els en parlaré al tornar.

*
**

En Martí Torrents que és un bon pintò, ha obert a Girona una exposició, tota d'aquarel·les plenes de colò, de llum, de verisme, i fina emoció, fetes a la costa de ponent, però escollint els temes amb tota atenció. Fa d'aquest artista la presentació En Mir, que és un arna dins la professió. En Mir li diu *mestre?* Per tal el tinc jo!

EL LABERINTE DE LA PLAÇA CATALUNYA

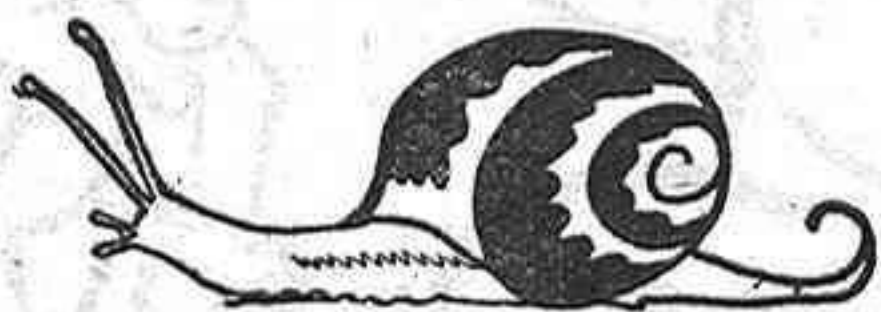
—Carai, senyor Andreu, bé és prou valent de venir per aquests llocs!
—Que no veu còm hi vinc? Doncs, amb globo i tot, abans de sortir de casa he fet testament!

**

L'Ateneu Empordanès
d'aquesta ciutat comtal,
com aquell que no fa res,
ha obert en el seu local
una exposició nutrida
d'allò més ben presentada,
on la comarca garrida
s'hi troba tota plegada.
Amb ses cales lluminoses,
els seus paisatges xarmants,
les pagesies formoses,
les muntanyes i sos plans.
Que de què és tanta pintura?
Ni un sol pintor hi ha pres part.
Són potets de confitura
en forma de fotos d'art.

C. ARBÓ

La psicologia de l'entusiasme

Les multituds són fàcils a l'entusiasme. Però hem de fer esment que hi han moltes classes d'entusiasme.

La psicologia de l'entusiasme és, evidentment, variada.

Hi ha entusiasme pur, sincer, espontani... Entusiasme, que és una manifestació viva, anímica, d'admiració intensa, profunda, a determinada persona o persones; d'un desig satisfet per complet, o bé d'una ideologia. Manifestació palesa, en fi, de quelcom identificat amb el nostre «yo» intern; amb la nostra peculiar manera d'ésser, pensar i obrar. Explosió d'entusiasme sincer, veritable, pur, ho fou per exemple, la triomfal, la clamorosa rebuda que els nombrosíssims admiradors dels *asos* de la pantalla, En Douglas Fairbanks i la Mary Pickford, els hi dispensaren en la recent visita que feren a nostra volguda ciutat. Entusiasme veritable, sincer, ho és així mateix, quan els partidaris d'un club de futbol celebren la victòria de llurs jugadors, quan veiem satisfetes les nostres aspiracions individuals i col·lectives, que equival a dir quan veiem triomfar o camí del triomf les idealitats que sustenten... Entusiasme sincer també ho era les aclamacions que els cànchids dependents i no dependents tributaven al maquiavèlic Francisquet, quan en els seus bells i encisadors discursos veien l'adveniment d'una ufanosa Catalunya autònoma... Però hi ha una mena d'entusiasme que es manifesta de tard en tard, que no mereix, certament, tal nom. Estaria millor, molt millor, segons el nostre humil entendre, substituir en tals casos, la paraula *entusiasme* per *curiositat*, molt just, equitatiu, veritable, ben aplicat...

ENRIC MARTÍ CID

Durant un banquet donat a Cantón en honor de M. Marlin, governador de la Indo Xina, fou tirada una bomba que va matar a tres invitats i va ferir-ne a set més.

Ve't ací una mena d'atemptat polític que esfereïria a Espanya, on tot s'arregla amb banquets. Francos Rodríguez inventaria una mena de cota de malla blindada, per tal de no deixar d'anar a cap.

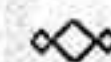
Retallem de *El Noticiero Universal* del divendres a la nit:

«Parece confirmarse que don Miguel de Unamuno y don Rodrigo Soriano, que habían fijado temporalmente su residencia en las Islas Canarias, se han trasladado a París».

Fius ara la processó havia anat per dins. Però dijous passat anà per fora, i la gent, que va adonar-se'n, se n'aprofità de valent.

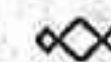
I va resultar que anant per fora, encara la processó anava per dins. Sols que varen canviar-se els papers.

El marquès de Nájera ha estat processat per estafa de 20.000 pessetes a un empresari.

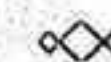
El marquès ha guillat d'Espanya. Ja se sap: «Nobleza obliga...»

Obliga a fer totes aquestes coses per a viure amb l'esquena dreta, no?

En el concurs internacional de trets de pistola, Espanya s'ha classificat en quart lloc.

A fe que creïem poder ocupar el primer, tan entrenats éstem.

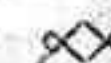
Sant Joan. Fogueres pels carrers, ballades, petards. Coques. Foc que es desfà en espurnes.

Les damiselles pregunten pel seu amor, mitjanades les dotze.

Els promesos s'estimen una mica més aquesta nit.

Nit poemàtica! Nit alliberadora, de festeig popular! Si n'ets de oliua, nit de fogueres innumbrables,

... com en les nits vermelles dels focs salvadors!

Aquest any els gegants ens han semblat més petits que mai. No eren gegants: eren gegantets

I tan que presumen ells amb la seva alçària!

Pobrets! No saben que en el fons del fons, ells són uns animals que tenen el cervell a la sotapanxa!

Alah sia lloatl!

Ha començat l'arranjament de les Rambles, encara que, segons les apariències, es tracta de posar-hi mitges soles i talons, o bé un pedaç mal posat, per a fer callar els rondinaires.

Què hi farem!

Un dia o altre arribarà l'hora de que les Rambles de Barcelona sien un passeig digne de la seva fama.

DICCIONARI

Català - Castellà

&

Castellà - Català

Per A. Rovira i Virgili

Preu: 15 Ptes.

CATALANS IL·LUSTRES

Retrats i biografies

Preu: 5 pessetes

Edicions populars

d'En Santiago Rusiñol

Anant pel món . . .	Ptes. 1 (2. ^a edició)	L'auca del senyor Esteve . . .	Ptes 1 (3. ^a edició)	La illa de la calma . . .	Pts. 1
El mistic. (2. ^a edició)	> 1	Els savis de Vila-trista . . .	> 1	El pintor de miracles . . .	> 1
Oracions. Amb música d'E. Morera . . .	> 1 (2. ^a edició)	El despatriat . . .	> 1	L'Homenatge . . .	> 1
Fulls de la vida . . .	> 1 (Agotada)	L'hereu Escampa . . .	> 1	La lepra . . .	> 1
Els Jocs Florals de Canprosa . . .	> 1 (2. ^a edició)	En Tartarín als Alps . . .	> 1	L'Arma . . .	> 1
El bon policia . . .	> 1	La llei d'herencia . . .	> 1	L'envelat de baix . . .	> 1
Monòlegs . . .	> 1 (2. ^a edició)	Aucells de pas . . .	> 1	Glosari, per Xarau . . .	> 1
La bona gent . . .	> 1 (Agotada)	La intel·lectual . . .	> 1	El català de "La Mancha", novel·la . . .	> 1
Tartarín de Tarascó D'Alfons Daudet (Quart miler) . . .	> 1	El redemptor . . .	> 1	El pobre viudo . . .	> 1
El pati blau . . .	> 1 (Agotada)	Cors de dona . . .	> 1	A cà l'antiquari (Sainet) . . .	> 1
El poble gris . . .	> 1 (Agotada)	El Teatre per dins . . .	> 1	L'auca del senyor Esteve (Cinc actes) . . .	> 1 (2. ^a edició)
La mare. (5. miler) . . .	> 1 (3. ^a edició)	Dol d'alivio . . .	> 1	"Gente Bien" . . .	> 1 (2. ^a edició)
La "merienda" fraternal (4. miler) . . .	> 1	El daltabaix . . .	> 1	Els naufragés . . .	> 1
L'Alegria que passa . . .	> 1	El titella pròdig . . .	> 1	"Souper-Tango" . . .	> 1
L'heroe . . .	> 1	La nit de l'amor . . .	> 1	La casa de l'art . . .	> 1
Llibertat! . . .	> 1	Del Born al Plata. (Impres. de viatge) . . .	> 1 (Agotada)	L'acaparador . . .	> 1
La fira de Neuilly . . .	> 1	Port-Tarascó, de A. Daudet. Traducció . . .	> 1	En Josepet de Sant Celoni. Novel·la . . .	> 1
El triomf de la carn . . .	> 1	La Verge del Mar . . .	> 1	El català de "La Mancha", comèdia . . .	> 1

Augment provisional per encariment del paper i primeres matèries: 0'25 cèntims

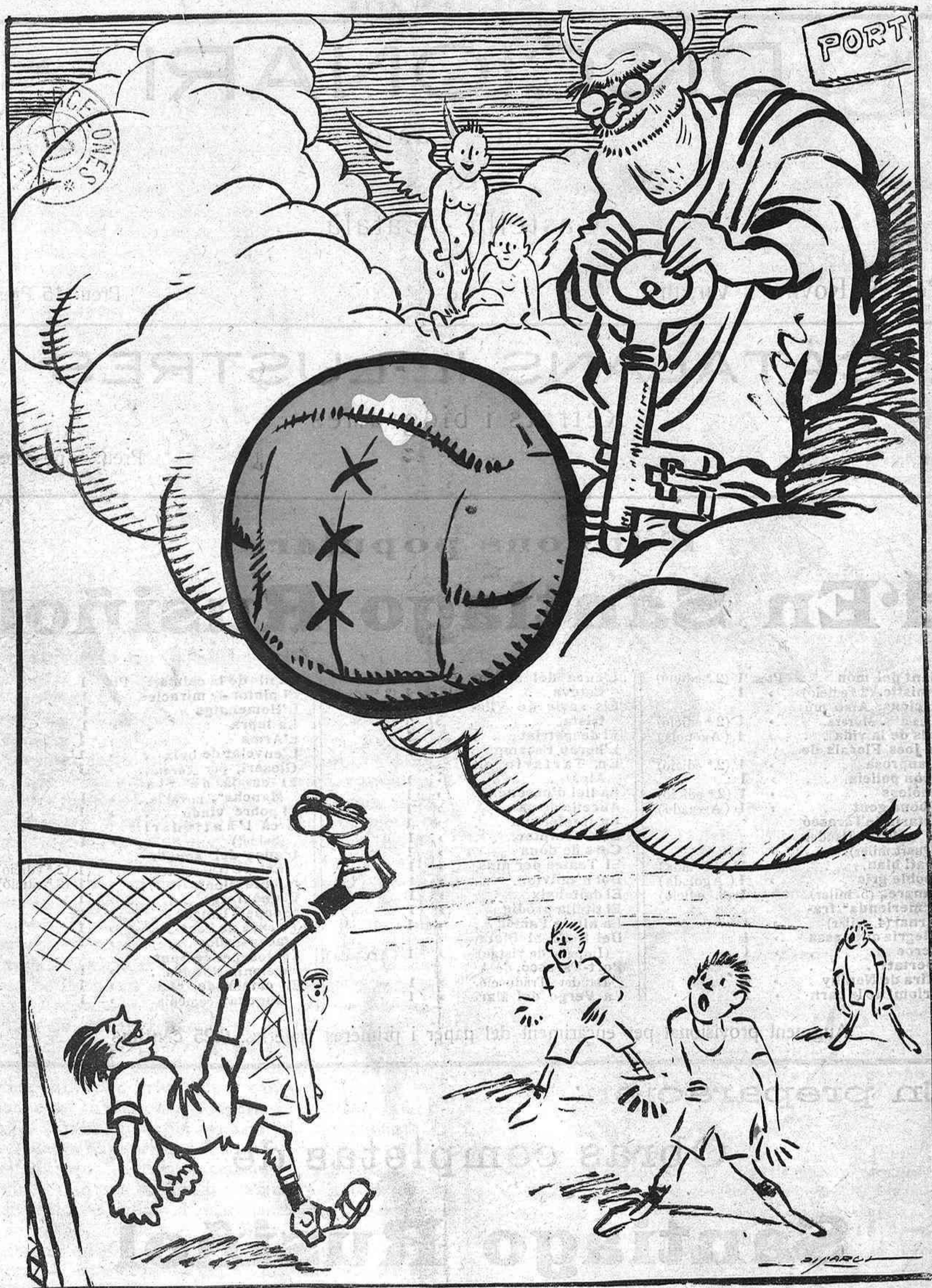
En preparación:

Obras completas de

Santiago Rusiñol

Edición de lujo

DE PORTER A PORTER

—Per molts anys, company, aquí va la pilota plena de confitura!